

ЯНУШ КОРЧАК – ПЕДАГОГ ВИСОКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

За прогнозами вчених, ХХІ століття – століття науково-психологічної революції. Це зумовлює необхідність значного посилення уваги до проблем людини. Отже, пошук педагогічних підходів, які б ставили у центр навчально-виховного процесу дитину – це веління часу. Нова генерація педагогів повинна вміло поєднувати сучасні інноваційні технології з гуманізмом та особистісною спрямованістю виховання.

Особливим явищем світового гуманістичного руху ХХ століття є діяльність польського педагога Януша Корчака (Генріка Гольдшміта). Формування світогляду Януша Корчака як педагога відбувалося у кінці ХІХ – на початку ХХ століття – у період зростання політичної активності польської інтелігенції та посилення народного протесту проти зростаючого соціального та національного гніту. Перший інтерес Януша Корчака до долі бідних, покинутих дітей виник на інтуїтивному рівні ще в дитячі роки й поглиблювався і розвивався під час спілкування з дітьми різного соціального достатку, участі в реформаторських рухах та медичної практики. На основі глибоких знань і розуміння проблем дітей з різних середовищ у педагога сформувалося негативне ставлення до тодішньої системи виховання та виникло прагнення ґрунтовно вивчити внутрішній світ дитини, створити умови для їхнього правильного розвитку, ліквідувати соціальну меншовартість дітей шляхом реформування соціально-виховних засад суспільства.

В особі Януша Корчака поєдналися три іпостасі. По-перше, це дитячий лікар за професією, який від народження дитини має вплив на неї й допомагає їй рости і правильно розвиватися. По-друге, це вихователь за покликанням, справжній вчитель, котрий терпляче і мужньо витримує всю несвідомість вчинків, недисциплінованість, все різноманіття характерів і всі пустощі своїх вихованців заради того, щоб виростити справжніх людей. По-третє, це журналіст і письменник, слово якого стає всемогутнішим знаряддям мрії, можливості побачити світ [4, с. 63].

Януш Корчак – людина з високим почуттям обов'язку, віддана обраній справі, вільна у своїх поглядах та переконаннях. Свідчення цьому – здійснений ним свідомий вибір життєвого шляху як на початку, так і під час його трагічного завершення.

Винятково важливого значення у навчально-виховному процесі Януш Корчак надавав професійно-особистісним якостям учителя. У своїй діяльності польський педагог намагався досягти високого професіоналізму. Саме на основі власного педагогічного досвіду гуманіст обґрунтував основи педагогічної етики, яка сформувалась на основі положень щодо загального ставлення педагога до дитини. У своїх творах педагог неодноразово звертався до питання щодо ролі та завдань вихователя у процесі формування особистості, побудови стосунків вчителя та учня.

Педагог-гуманіст вимагав від вихователів, які працювали у його

дитячих будниках, високого професіоналізму, намагався навчити їх шукати нестандартні рішення конкретної проблеми, розвивати педагогічну думку. Він не давав готових рецептів, не прагнув досягти єдиного рішення у вирішенні суперечки. На думку Януша Корчака, кожен педагог повинен самостійно дійти до свого переконання. Якщо не привчати цьому молодих вчителів, то згодом складніші проблеми їм буде значно важче вирішувати [2, с. 76].

Педагогічну концепцію Януша Корчака можна звести до одної простої істини – треба любити дітей. А як це робити – про це змушують замислитися його книги та особистий приклад. Педагог вважав, що виховання, у першу чергу, – це процес постійного пізнання дитини і розвитку її природних здібностей плюс повага до її особистості. Він писав про те, чого нам сьогодні так не вистачає – про любов до дітей. Причому не любові-виховання-доглядання, а любові-розуміння, любові-самовідданості, любові-прийняття. А ще – відвертості, мудрості та моральності, дбайливого ставлення до великого серця маленької людини, розуміння того, що діти мають право на власну думку і навіть на протест [5, с. 13].

Януш Корчак підкреслював: «Треба вчити дитину впізнавати неправду, цінувати правду, і не тільки любити, але й ненавидіти, не тільки поважати, але й зневажати, не тільки погоджуватися, але й обурюватися, не тільки підкорятися, але й бунтувати». Адже діти – це, в першу чергу – люди. Більше того, діти, на переконання педагога, насправді мудріші за дорослих – чистіші і глибші: «Дитина у сфері почуттів перевершує дорослого, у нього немає гальм. У сфері ж інтелекту дитина не поступається дорослому, просто йому не вистачає досвіду... Не узагальнюйте, не абсолютизуйте, немає «дітей взагалі», у процесі виховання ми маємо справу із конкретними індивідами. І тому кожен із них потребує індивідуального підходу». Тому у спілкуванні з дітьми дорослі повинні не опускатися до їх рівня, як заведено вважати, а навпаки – «підніматися до їх почуттів»: «Підніматися, ставати навшпиньки, тягнутися. Щоби не образити» [3, с. 7].

І, наостанок, варто навести слова педагога, у яких відображена уся глибина його мудрості: «Ми не даємо вам Бога, бо кожен має сам знайти його у своїй душі. Не даємо Батьківщини, бо її ви маєте надбати працею свого серця і розуму. Не даємо любові до людини, бо немає любові без прощення, а прощення є тяжкою працею, і кожен має взяти її на себе. Ми даємо вам одне – даємо прагнення до кращого життя, якого немає, але яке колись буде, до життя по правді та справедливості. І, може бути, це прагнення приведе вас до Бога, Батьківщини та Любові» [1, с. 3].

Список використаних джерел:

1. Антонюк Р. Вірець для наслідування : [До 100-річчя з дня народження Я. Корчака] / Р. Антонюк // Рад. освіта. – 1978. – № 58. – С. 3.
2. Библюк М. Януш Корчак – захисник дитинства: іст.-пед. нарис / М. Библюк // Відродження. – 1994. – № 5/6. – С. 75-77.
3. Гандзій М. Він належить людству: 110 років з дня народж.

- Я. Корчака : [Про літ. та пед. діяльн.] / М. Гандзій // Культура і життя. – 1988. – № 37. – С. 7.
4. Костецький А. «Діти – перш за все і над усе!»: [Біогр. і пед. діяльн. Я. Корчака] / А. Костецький // Почат. шк. – 2001. – № 4. – С. 62-63.
 5. Мащенко О. Останній урок старого лікаря : [Про пед. систему Я. Корчака] / О. Мащенко // Дзеркало тижня. – 2002. – № 33. – С. 13.